

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze diplomové práce

Památné stromy v rozvoji venkova

Bc. Petra Trnková

© 2016 ČZU v Praze

Souhrn

V práci jsou popsány právní, metodické a ekonomické aspekty ochrany a péče o památné stromy. V teoretické části popisuje pojem památný strom, rozbor památných stromů ČR a metodické pokyny pro jejich vyhlášení, evidování, označování a rušení. Z ekonomického hlediska se zabývá náklady na péči, oceněním stromů a dotačními programy. V praktické části jsou popsány památné stromy části okresu Nymburk včetně zjištěného ošetřování ve sledovaném období 2005 – 2015. Následně je proveden rozbor nákladů. U vybrané jednotky je popsáno ocenění stromů na základě metodiky a ve spolupráci s vlastníkem jednotky provedeno ošetření včetně souhlasu dotčených orgánů, výběru dodavatele prací, realizace a kompenzace nákladů pomocí dotačního programu.

Klíčová slova

Památné stromy, ochrana, náklady, ocenění, dotace

Cíl práce a metodika

Cílem práce je terénním šetřením zjistit údaje o stavu péče a ošetřování památných stromů ve vybraném regionu kontaktováním a osobní návštěvou vlastníků chráněných objektů. Pro terénní šetření bylo vybráno 37 jednotek památných stromů v části okresu Nymburk. Na základě zjištěných údajů provést rozbor nákladů na technickou údržbu památných dřevin jak jednotlivých subjektů, tak celého vybraného regionu s přihlédnutím na snižování nákladů pomocí dotačních programů. Dalším cílem je zjištění stavu označení památných stromů, předání informací pověřenému obecnímu úřadu Nymburk pro sjednání nápravy a vyčíslení nákladů na označení. Hlavním cílem práce je za souhlasu a spolupráce vlastníka zrealizovat ošetření jednotky památných stromů od souhlasu dotčených orgánů, vyčíslení nákladů, výběru dodavatele prací, samotné realizace a kompenzace nákladů získáním finančních prostředků z dotačního programu.

Teoretická část práce je založena na sběru dat, studiu odborné literatury, právních předpisů a doporučených metodik. Metodou analýzy jsou vybrány a prozkoumány dílčí informace k tématu, metodou syntézy jsou sebrané informace z různých zdrojů setříděny do jednotlivých kapitol teoretické části.

Praktická část je založena především na terénním výzkumu zahrnujícím sběr podkladů, např. fotografií, dokumentů. Metodou pozorování byl vyhodnocen zdravotní

stav stromu nebo dopad předchozích ošetření. Součástí terénního výzkumu bylo dotazování vlastníků vedoucí k získání informací o ošetření jednotlivých jednotek památných stromů v minulosti, případně zjištění plánů na ošetření v budoucnosti.

Výsledky a diskuze

Všech 37 jednotek památných stromů evidovaných v ÚSOP pod Pověřenou obec Nymburk bylo terénním šetřením nalezeno. Mezi jednotkami jsou zde nejvíce zastoupeny duby v počtu 10 jednotlivých stromů a 2 skupiny, na druhém místě lípy v počtu 5 jednotlivých stromů, 3 skupiny líp a 1 alej rozdělená na 3 jednotky. Mezi další rozšířené patří skupiny jírovců (3 jednotky), topoly ve 2 jednotkách (1x skupina, 1x jednotlivý strom) a hrušně a buky v počtu 2 jednotlivých stromů. Po jednom jsou zde ještě zastoupeny jasan, jinan, dřín, kaštanovník a liliovník. Pouze u 1 jednotky bylo zjištěno, že stromy jsou již mrtvé (Lípy na Kuncberku).

Praktická část měla za cíl zjistit, zda vlastníci pozemků, na kterých roste památný strom, plní své povinnosti dané zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Pro toto zjišťování bylo určeno období 2005 – 2015. Z celkového počtu 37 jednotek byla větší část neošetřena (22 jednotek), ošetření bylo zjištěno pouze u 15 jednotek. Ve většině případů byl proveden bezpečnostně-revitalizační řez. Za sledované období bylo na 15 jednotkách provedeno 19 ošetření, nejvíce ošetření proběhlo v roce 2011 (6x) a v roce 2015 (4x). Nejčastěji o své stromy pečují obce, což je dáno umístěním stromů přímo v obci s nutností zabezpečit zdraví a majetek svých občanů. Nejvíce se o svůj strom stará město Nymburk, které Jasan na Husově náměstí nechalo za sledované období ošetřit 3x (v roce 2005, 2011 a 2015) v celkové částce $10\ 000 + 16\ 548 + 19\ 645 = 46\ 193$ Kč. O svou část historické lipové aleje vzorně pečuje také obec Oskořínek, která ji ve sledovaném období nechala ošetřit 2x (2011 a 2015) v celkové částce $132\ 960 + 113\ 740 = 246\ 700$ Kč, s výsledováním dalšího předchozího ošetření v roce 2003 v částce 113 948 Kč. Mezi další obce, které se o své stromy vzorně starají, patří obec Hořátev, která stromy nechala ošetřit v roce 2007 a 2011 v celkové částce $37\ 128 + 77\ 400 = 114\ 528$ Kč.

Pravidelné ošetřování památných stromů je důležité především tam, kde hrozí narušení provozní bezpečnosti stromů, kde je zřejmě a bezprostředně ohroženo zdraví osob nebo hrozí škoda na majetku velkého rozsahu. Větší část stromů (21 jednotek) se nachází v místech obydlených lidmi, 16 jednotek se nachází v neobydlených zónách např. na poli,

v lese. Z 21 jednotek v obydlených oblastech bylo ošetřeno 12, z jednotek v neobydlených zónách pouze 2.

Z celkového počtu 19 ošetření bylo pro snížení nákladů využito dotačních programů pouze v 8 případech (včetně zpracovaného případu v rámci DP). Nejvíce využívaným dotačním programem je Středočeský Fond životního prostředí a zemědělství poskytovaný Středočeským krajem. Opět dotace nejvíce využilo město Nymburk, obec Oskořínek a obec Hořátev.

Stav označení památných stromů byl v době terénního šetření neuspokojivý. Značení v pořádku bylo nalezeno u 20 jednotek (z 37 celkem), tedy 54 % označení bylo v požadovaném stavu. Na základě těchto zjištění Pověřená obec Nymburk vytvořila objednávku v částce 9 608 Kč za smaltové tabule a 28 142 Kč za výrobu a instalaci dřevěných podkladů. Celkem tedy PO Nymburk uhradila za uvedení označení do uspokojivého stavu 37 750 Kč. Z uvedených objednávek lze vyčíst cenu za 1 ks označující tabule 3 354 Kč. V únoru 2016 byly chybějící tabule ke stromům doplněny.

U informací čerpaných z Ústředního seznamu ochrany přírody byly v 11 případech zjištěny nejasnosti v evidovaném pozemku (v 7 případech stromy rostou na jiném pozemku, v 1 případě bylo zaměněno katastrální území, ve 2 případech stromy rostou na více pozemcích a v 1 případě na méně pozemcích). O těchto nejasnostech byla informována PO Nymburk. Ve 4 případech nesouhlasí počet evidovaných současných jedinců s počtem skutečných jedinců. V ÚSOP není evidováno ani jedno ze zjištěných ošetření za posledních 10 let.

Dalším cílem této práce bylo ošetření jednotky památných stromů Duby u Rašovic včetně získání dotací na toto ošetření. Dle metodiky AOPK ČR pro oceňování stromů byla vypočtena hodnota těchto 3 dubů v částce 6 449 863 Kč. Na ošetření byl kladně udělen souhlas PO Nymburk. Bylo vyřízeno poskytnutí finančních prostředků z dotačního Programu péče o krajinu pro rok 2015 poskytovaného MŽP ČR a zajišťovaného AOPK ČR v částce 56 % uznaných nákladů. Památné stromy byly úspěšně ošetřeny od vybrané arboristické firmy v září 2015 a dovyúčtovány dotace. Bohužel z důvodu nespokojenosti AOPK ČR se způsobem ošetření bylo z dotací nakonec kompenzováno pouze 39 % uznaných nákladů. Ani toto však nezkazilo dobrý pocit z ošetření těchto krásných stromů a především vytvoření příjemného místa pro občany a návštěvníky obce.

Seznam nejdůležitějších použitých zdrojů

Knižní zdroje:

GREGOROVÁ, Božena *Řez dřevin ve městě a krajině*, Vyd. 1. Praha : AOPK ČR, 2000. 103 s. ISBN 80-86064-49-2.

KOLAŘÍK, Jaroslav a kolektiv *Oceňování dřevin rostoucích mimo les – metodika AOPK ČR*, Vyd. 2. Praha : AOPK ČR, 2013. 112 s. ISBN 978-80-87457-82-5.

REŠ, Bohumil, ŠTĚRBA, Pavel *Památné stromy: metodika AOPK ČR*, Vyd. 3. elektronické Praha : AOPK ČR, 2010. 68 s. ISBN 978-80-87457-01-6

Oficiální dokument:

Vyhláška ministerstva životního prostředí České republiky č. 395/1992 Sb.

Vyhláška č. 60/2008 Sb., o plánech péče, označování a evidenci území chráněných podle zákona č. 114/1992 Sb.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Internetové zdroje:

Finanční nástroje péče o přírodu a krajinu. *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR* [online]. [cit. 2016-1-20]. Dostupné z: <http://www.dotace.nature.cz/>.

Náklady obvyklých opatření MŽP. [online]. [cit. 2016-3-16]. Dostupné z: <http://www.dotace.nature.cz/res/data/004/000693.pdf>.

Národní program Životní prostředí (NPŽP). *Státní fond životního prostředí ČR* [online]. [cit. 2016-1-20]. Dostupné z: <https://www.sfzp.cz/sekce/800/o-programu/>

Ocenění stromu. *Ocenění dřevin dle metodiky AOPK ČR ve verzi 2013* [online]. [cit. 2016-1-25]. Dostupné z: <http://www.ocenovanidrevin.nature.cz/>.

Památné stromy (§46). Registr objektů ÚSOP. *Ústřední seznam ochrany přírody (ÚSOP)*. [online]. [cit. 2016-3-5]. Dostupné z: drusop.nature.cz.

Péče o přírodu a krajinu. *Agentura pro ochranu přírody a krajiny ČR*. [online]. [cit. 2015-3-11]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/pece-o-prirodu-a-krajinu/>.

Prioritní osa č. 4 - Ochrana přírody. *Operační program Životní prostředí*. [online]. [cit. 2016-1-20]. Dostupné z: <http://www.opzp.cz/>.

Středočeský Fond životního prostředí a zemědělství. *Dotace. Středočeský kraj*. [online]. [cit. 2016-3-13]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/web/zivotni-prostredi/sfzpz>

Výroční zprávy. O AOPK ČR. *Agentura pro ochranu přírody a krajiny ČR*. [online]. [cit. 2016-3-12]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/o-aopk-cr/vyrocní-zpravy/>